

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponentky)

Práci předložil student: Ondřej Blažek

Název práce: Limity europeizace v Turecku: Vliv ekonomiky a náboženství na změnu zahraniční politiky vůči EU

Oponovala (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce): Lucia Najšlová, PhD

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Autor si klade otázku: „Jak ekonomika a náboženství limitují europeizaci turecké zahraniční politiky?“ a vychází z předpokladu, „že největšími limity europeizace jsou vnitřní změny v zemi.“ (s. 3) Téma je relevantní a náročné, ale i když i řada zdrojů, se kterými autor pracuje, dochází k jinému závěru, autor svůj předpoklad považuje za potvrzený. Autorova konceptualizace náboženství a ekonomiky jako klíčových faktorů v zahraniční politice a speciálně ve vztazích s EU nevychází ze stavu současného bádání v tématu.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Autor zkoumá „europeizaci“ resp. její limity v kandidátské zemi. Při takto vybraném úhlu zkoumání je předpoklad, že „největšími limity europeizace jsou vnitřní změny v zemi“ (s. 3) projevem nepochopení předmětu zkoumání. „Europeizace“, jak definována v literatuře, o kterou se autor opírá, předpokládá vnitřní změnu v kandidátském státě a přibližování se standardům EU. Je teda směsí domácí a zahraniční politiky, a kroky EU a její (měnící se) standardy v tomto procesu hrají značnou roli. Obraty v evropské politice Turecka teda těžko vysvětlit jen změnou přemýšlení v Ankaře. V práci je přitom řada pasáží, které autorově tezi protiče. Tyto pasáže byly doplněny zejména po zamítavém posudku na první verzi práce odevzdanou v předchozím semestru. Autor tedy v textu věnuje i pozornost vývoji vnějšího prostředí a politiky EU k Turecku, ale na jeho závěrech se tyto poznatky a faktory nepodepisují. I když nová verze práce představuje značný pokrok oproti předchozí, hlavní argument nepovažuji za obhajitelný.

Pokud jde o ekonomiku, EU je pro Turecko pořád obchodním partnerem číslo jedna. Ano, v tureckém obchodu probíhala diverzifikace, ale obchodní výměna s EU nadále rostla a EU zůstává hlavním partnerem. Vzhledem na téma práce je překvapivé, že autor nenabízí jedinou tabulku, která by zobrazovala měnící se podíl jednotlivých partnerů na zahraničním obchodě. V literatuře uvádí jen jeden odkaz na primární zdroj, informaci o tureckém dovozu do EU (link je nefunkční). Nesnažil se tedy o zasazení změn v obchodní výměně s EU do širšího rámce zahraničního obchodu obou partnerů.

Pokud jde o náboženství, autor opakovaně mluví o „pro-islámské AKP“ (např. „AKP jako proislámská politická strana začala měnit národní identitu Turecka“ (s. 20). Které strany v Turecku jsou proti-islámské? Ke kterému náboženství se hlásí většina turecké společnosti? Role náboženství v turecké domácí a zahraniční politice je komplikovanější, než autor líčí. Příklad: „AKP začala omezovat tradiční sekularizaci země, např. postupem času zrušila zákaz nošení šátků na veřejných univerzitách apod.“ (s. 26) Tento zákaz ale porušoval náboženské svobody a AKP v jeho zrušení podpořila i značná část představitelů veřejného života, kteří nepatří do jejích stranických řad. Je zřejmé, že náboženská rovina je pro AKP jednou z mobilizačních platforem, ale způsob, jakým autor s rolí náboženství pracuje místy vytváří dojem, že AKP do Turecka islám importovala z jiné planety, a to až v roce 2003.

Zcela neodůvodněné jsou pak některé z dílčích závěrů (resp. není jasné, jestli nejde i o výchozí předpoklady), např. „Turecku z hlediska identity a kultury jsou přirozeně blíží státy se stejným náboženstvím než státy Evropy.“ (s. 61) Co znamená „přirozeně“? Proč se Turecko snažilo o vstup do Unie? Proč hraje náboženství větší význam než geografická blízkost a vazby z minulosti? A proč by se vztahy s Evropou a s jižními, resp. východními sousedy Turecka měly automaticky vylučovat? Nesnažily se snad státy EU rovněž o diverzifikaci obchodu a „objevování“ trhů mimo EU?

Autorovi závěry připisují i problematičtější práci s literaturou. V části „diskuze nad zdroji“ autor uvádí: „V práci jsou často citováni turečtí akademici, nicméně i k těmto bylo nutné zvolit zvláště kritický přístup. Turecké univerzity jsou často ovlivněny různými názorovými proudy, které jsou mohou být dány financováním a sponzorskými dary, rozdíly mezi státními a soukromými univerzitami, náboženskými proudy apod.“ (21). (Pro doplnění, autor uvádí, že podrobuje kritice i práce tureckých akademiků, stejný důraz na kritiku evropských akademiků nezmiňuje). Když pomineme skutečnost, že řada tureckých akademiků, kteří se zabývají zkoumaným tématem, působí na univerzitách v EU a USA, vyvstane podstatnější otázka: proč autor nepodrobuje „zvláště kritickému přístupu“ práce „evropských“ resp. „amerických“ akademiků? Nejsou snad jejich práce rovněž něčím ovlivněny?

V práci se zdroji vidím řadu dalších problémů. Autor například uvádí: „V práci převažuje sekundární literatura nad primárními prameny. Je to dáno v první řadě tím, že byly zkoumány specifické aspekty zahraniční politiky a bylo nutné vycházet z textů ostatních autorů, aby byl vytvořen komplexní pohled na věc.“ (s.4) Jak už jsem zmínila výš, při zkoumání místa ekonomiky v zahraniční politice by jistě pomohla základní orientace v struktuře a změnách zahraničního obchodu. Drobnou ilustrací nedůslednosti při práci se zdroji je pak třeba autorovo tvrzení: „Samotná AKP a její členové se před volbami v roce 2002 vyjádřili celkem patnáctkrát pozitivně o EU a ani jednou negativně“ (s.39). Je zřejmé, že o Unii z dané doby existuje zmínka daleko víc a pohled na zdroj, ze kterého autor čerpal (J. Wodka, poznámka pod čarou č. 85), nabízí přesnější informaci. Wodka počítal zmínky ve volebním manifestu, ne v kampani jako takové.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Zásadní námítky jsem popsala v bodě 2.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Zásadní námítky jsem popsala v bodě 2.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, **nevyhověl**):

Práci doporučuji k obhajobě.

Datum: 29.1.2018

Podpis:

Pozn.: Hodnocení píše k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.